

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПЕРЕКЛАДУ

Коваль Т.А.

магістр,

Науковий керівник: Аллахвердян Т.М.

доктор філологічних наук, доцент,

Горлівський інститут іноземних мов

Державного вищого навчального закладу

«Донбаський державний педагогічний університет»

ІДЕЯ ЧАСУ ТА ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВІРША Г. АПОЛЛІНЕРА «LE PONT MIRABEAU»

Гійом Аполлінер є одним з найяскравіших та найоригінальніших представників авангардизму в західноєвропейській поезії ХХ століття. Його вірші дивним образом поєднують емоційний ліризм та внутрішню трагічність.

В статті розглянуто лексико-граматичні особливості поетичного твору Гійома Аполлінера «Le Pont Mirabeau». Актуальність даної роботи зумовлена недостатньою увагою сучасних дослідників та перекладачів до творчості французького поета, відсутністю комплексного дослідження та детального текстуального аналізу творів, народжених у «бурхливу добу» [4, с. 7–20]. Розгляд лексико-граматичних особливостей вірша «Le Pont Mirabeau», аналіз текстуальних трансформацій при перекладі поезії Гійома Аполлінера відповідає меті дослідження в заданому напрямку.

Слід зазначити, що з творчістю Гійома Аполлінера українські читачі знайомі саме завдяки перекладам Миколи Лукаша. Розділ збірки перекладів «Від Боккаччо до Аполлінера», присвячений французькому поету, включає 47 творів, серед яких «Міст Мірабо» є одним з найвідоміших. Цей вірш, написаний для коханої поета Марі Лорансен у 1912 році, увійшов до збірки поезій «Алкоголі. Вірші 1898–1913». У вірші розповідається про зустріч закоханих, що

відбулася у минулому на мості Мірабо над Сеною, течія якої подібна до швидкого перебігу життя та незворотності втраченого кохання.

Наведемо текст оригіналу та текст перекладу М. Лукаша:

Sous le pont Mirabeau coule la Seine	Під мостом Мірабо струмує Сена
Et nos amours	Так і любов
Faut-il qu'il m'en souviene	Біжить у тебе в мене
La joie venait toujours après la peine	Журба і вітха крутнява шалена

Vienne la nuit sonne l'heure	Хай б'є годинник ніч настає
Les jours s'en vont je demeure	Минають дні а я ще є

Les mains dans les mains restons	
face à face	Рука в руці постіймо очі в очі
Tandis que sous	Під мостом рук
Le pont de nos bras passe	Вода тече хлюпоче
Des éternels regards l'onde si lasse	Од вічних поглядів спочити хочє

Vienne la nuit sonne l'heure	Хай б'є годинник ніч настає
Les jours s'en vont je demeure	Минають дні а я ще є

L'amour s'en va comme cette	
eau courante	Любов сплива як та вода бігуча
L'amour s'en va	Любов сплива
Comme la vie est lente	Життя хода тягуча
Et comme l'Espérance est violente	Надія ж невгамовано жагуча

Vienne la nuit sonne l'heure	Хай б'є годинник ніч настає
Les jours s'en vont je demeure	Минають дні а я ще є

Passent les jours et passent les semaines	Минають дні години і хвилини
Ni temps passé	Мине любов
Ni les amours reviennent	І знову не прилине
Sous le pont Mirabeau coule la Seine	Під мостом Мірабо
	хай Сена плине

Vienne la nuit sonne l'heure	Хай б'є годинник ніч настає
Les jours s'en vont je demeure	Минають дні а я ще є

Як бачимо, «Міст Мірабо» складається з чотирьох змістовно поєднаних між собою катренів, які розмежовані двовіршовим рефреном: *Vienne la nuit sonne l'heure / Les jours s'en vont je demeure* [2, с. 321]. У тексті відсутні розділові знаки, що є своєрідним постмодерністським прийомом та вказує на нестримний хід думок, емоцій поета, напливність часу, кохання і життя в цілому [3]. Відсутність пунктуації надає поету більше свободи для фіксації думок, але від читача потребує уважного, уповільненого читання, бо створює деяку семантичну невизначеність та смислову двозначність.

Початок вірша *Sous le pont Mirabeau coule la Seine* являє собою візуальний образ, деталі якого відображаються словами у безпосередньому, прямому сенсі. Цей образ ще раз виникає у кінці вірша. Таким чином утворюється кільцева структура поетичного твору, що виокремлює мотив повторювання подій в цьому житті та підтверджує ідею циклічності буття.

Дієслово *s'en aller* в різних формах (*les jours s'en vont, l'amour s'en va*) повторюється шість разів, а дієслова *couler* та *passer* – відповідно 4 і 2 рази. Отож такі слова як *passer, couler, venir, s'en vont, passe, s'en va, revienne, passage* передають перебіг часу. Збіг дієслів руху, їх накопичення та повтори в невеликому за розміром творі не випадкові. Слова, що передають рух, призвані посилити роздуми поета про час як течію, як «ріку життя», актуальні в літературі модернізму. Такі іменники, як *amour(s), jour(s)* і *pont* вживаються 4, 5 і 3 рази відповідно. У другому катрені слово *pont* вживається у переносному значенні, що створює у вірші особливий метафоричний контекст, побудований на грі смислів одного й того ж слова. Тож, можемо порівняти *Sous le pont Mirabeau* і *Sous le pont de nos bras*. Цю особливу рису оригіналу зберігає й переклад: *Sous le pont Mirabeau – Під мостом Мірабо* та *Sous le pont de nos bras – Під мостом рук* [2, с. 321].

Загалом, нараховуємо 15 лексичних одиниць зі значенням часу, що ілюструють перебіг часу *vienne, sonne, les jours s'en vont, passent, passé* [1]. Зазначимо, що в цьому вірші і в оригіналі, і в перекладі переважає теперішній час.

Проаналізуємо переклад, зроблений М. Лукашем саме в цьому контексті.

В першому катрені: *Сена струмує; журба і втіха крутнява шалена біжить.*

В другому катрені: в першій строчці: *restons – постіймо* – імператив, висловлює спробу утримати мить в потоці часу. В другій строчці: *вода тече хлюпоче* (знову використання теперішнього часу).

В третьому катрені: *Любов сплива як та вода бігуча, любов сплива*. Тут ми бачимо майже дослівний переклад з оригіналу і знову використання теперішнього часу. Примітно, що в цьому катрені метафора *любов сплива* вживається двічі. Можемо припустити, що такий прийом застосовано для підвищення емоційності вірша.

В рефрені–двовірші: в 1-й строчці знову бачимо імператив: *Хай б'є годинник ніч настає*, в 2-й строчці теперішній час передає протилежність: *Минають дні а я ще є*.

Двовірш виконує роль закілювання часу, висловлює ідею мінливості часу та повторювання дії, та в той же час ідею сталості, збереження буття в поезії: *а я ще є*. Тут сенс поглиблюється – йдеться про вічність, невмирущість поета і поезії.

Художній простір поетичного твору «Le Pont Mirabeau», починаючи з самої назви, передбачає використання типових для ситуації лексичних одиниць: *la Seine, l'onde, lente, face à face, regards, l'amour s'en va* та інших. Слово *le pont* в цій парадигмі займає особливе місце, бо символізує зупинку часу, мотивовану людським бажанням затримати мить щастя і любові, а також зв'язати минуле з сучасним. Зазначимо, що такі мовні засоби, слова, вжиті одночасно в прямому та переносному значенні, полегшують роботу перекладача.

Список використаних джерел:

1. Квачек А. Фалькларыстычныя даследаванні : Кантэкст. Тыпалогія. Сувязі : зб. навук. арт. Вып. 13 / рэдкал.: Т.І. Шамякіна (старш.) [і інш.]; паднаук. рэд. В. В. Прыемка. Мінск : РІВШ, 2017. С. 92–96. URL: <https://elib.bsu.by/handle/123456789/171422>

2. Лукаш М. Від Боккаччо до Аполлінера. Серія «Майстри поетичного перекладу». Київ : Дніпро, 1990. 510 с.

3. Чередниченко О. Перекладацький доробок Миколи Лукаша у царині романських літератур (до 90-літнього ювілею майстра). *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Іноземна філологія*. 2010. № 43. С. 59–63. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Iif_2010_43_21

4. Шахова К. Поезія бурхливої доби // Передчуття. Київ : Веселка, 1979. С. 7–22.